

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію **Стефаника Остапа Васильовича** на тему: «Синдром виразки шлунка у коней: поширення, діагностика, лікування», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 21 «Ветеринарія», за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина»

Актуальність теми дисертації. Розвиток конярства в Україні – це відособлена ніша господарювання, яка останніми роками набуває значного розвитку шляхом популяризації коней на вітчизняному та зарубіжному ринках. Однак, економічні труднощі останніх років змушують українців усе більше уваги звертати на коня, як на вірного і невибагливого помічника. Крім того, з'явилося все більше людей, які розводять коней для активного відпочинку, проведення виставок, аукціонів, спортивних виступів коней на міжнародних змаганнях, мисливства та іпотерапії. Остання набула особливої актуальності через війну в Україні, оскільки коней почали використовувати в реабілітаційній медицині військовослужбовців ЗСУ та цивільного населення.

Проте, в більшості випадків невміле ведення конярства створює підґрунтя для широкого розповсюдження різноманітних хвороб коней, зокрема внутрішньої незаразної етіології. Значну частку серед яких займають захворювання шлунково-кишкового тракту, зокрема шлунка, що обумовлено цілою низкою етіологічних чинників. У структурі хвороб шлунково-кишкового тракту коней, що характеризується ураженням слизової оболонки шлунка виокремлюють гастрит та виразкову хворобу. Однак, зарубіжні науковці класифікують дані патології як синдром виразки шлунка у коней (EGUS), оскільки відбуваються структурні та функціональні розлади в слизовій оболонці на субклітинному рівні, а клінічно перебігають латентно, особливо на ранніх стадіях виникнення патологічного процесу. Тому, вивчення порідних особливостей виникнення синдрому виразки шлунка у коней, його патогенетична оцінка, застосування клініко-інструментальної і гістоморфологічної діагностики у ветеринарній гастроентерології потребують клініко-експериментального обґрунтування. У зв'язку з цим окремі аспекти

згаданої проблеми є предметом наукової дискусії і часто трактуються з різних точок зору, тому є необхідність у розширенні й поглибленні досліджень з вище згаданого напрямку. Слід відмітити, що дані питання стали об'єктом проведення здобувачем цілеспрямованих досліджень та їх системного аналізу.

Тому, наукові дослідження Стефаника Остапа Васильовича є актуальними і спрямовані на клініко-експериментальне обґрунтування поширення синдрому виразки шлунка у коней, інформативності ендоскопічного методу разом з іншими діагностичними критеріями та застосування алгоритму лікування на різних стадіях перебігу хвороби.

Наукова повизна одержаних результатів полягає, перш за все, у клініко-патогенетичному обґрунтуванні виникнення синдрому виразки шлунка у коней в залежності від породи (спортивні та упряжні), віку, виду фізичних навантажень (тренінг різної інтенсивності, рекреаційна їзда та упряжні роботи), умов утримання та раціону. Встановлено інформативність гастроскопії та обґрунтовано методики градації уражень слизової оболонки шлунка коней за ступенем тяжкості. Експериментально й теоретично обґрунтовано інформативність окремих методів (біопсії, гістологічні дослідження, рН-метрії) прижиттєвої діагностики синдрому виразки шлунка в коней, а також застосування препаратів групи ІПП “Омепразол” у дозах 2 мг/кг, 4 мг/кг та ефективність кислотосупресії за лікування синдрому виразки шлунка.

Вперше встановлено, що синдром виразки шлунка (EGUS) діагностували у коней англійської чистокровної (53,3 %), української верхової (46,1 %), торійської (31,2 %), гуцульської (33,3 %) порід. Вік хворих тварин складав від 4–15 років ($8,77 \pm 0,61$), серед яких кобили (48 %), мерини (36 %) та жеребці (16 %). В умовах посиленого тренінгу сезону у коней спортивних порід встановлено збільшення виникнення EGUS до 64,2 %, в період спортивного відпочинку – 50 % випадків.

Вперше доведено за результатами ендоскопічного дослідження шлунка у 88,4 % коней порушення цілісності слизової оболонки беззалозистого

відділу (малоїкривини у 68 %, великої кривини у 16 %, дорсальної зони у 4 % коней), залозистого відділу у 20 % (ділянки залоз пілоруса – 16 % та фундальних залоз – 4 %) коней. Ураження обох відділів шлунка діагностовано у 8 % тварин.

Уперше встановлена градація (від 1 до 4) ураження слизової оболонки шлунка за ступенем тяжкості. Пошкодження слизової оболонки беззалозистого шлунка виявлені у 88,4 % коней: ступінь 1 у 25 %, ступінь 2 у 32 %, ступінь 3 у 28 %, ступінь 4 у 4,0 % тварин; залозистого шлунка виявлені у 20 % коней: ступінь 2 у 4 %, ступінь 3 у 8 %, ступінь 4 у 8 % тварин. Ураження обох відділів шлунка діагностовано у 8 % тварин. Виявлені ділянки з поодинокими 1–2 поверхневими дефектами у 28 % хворих коней, 3–5– у 36 %, множинні (6–10 ділянок ерозії) у 28 %, дифузні більше 10 ділянок ерозивних та виразкових уражень у 8 % коней. За характером пошкодження СОШ у 24 % тварин виявлено ознаки поверхневих дифузних нашарувань, у 76 % – структурні змін з ерозивно-виразковими ураженнями, у 20 % – ознаки гіперемії, у 12 % – геморагії, у 8 % – нодулярні ураження із нашаруваннями фібрину.

Уперше виявлено за гістологічного дослідження біоптатів шлунка в зоні беззалозистого відділу хворих коней осередки кератинізації, гіперкератозу та нашарування зроговілого епітелію, порушення цілісності слизової оболонки з деструктивними ознаками верхнього епітеліального шару та його деструктивними змінами; в пілоричній зоні залозистого відділу виявлено десквамацію апікального шару слизової оболонки, на окремих ділянках порушення структури залоз з ознаками склеротизуючих явищ, гіперемію та геморагії.

Вперше вивчено та апробовано лікувальну ефективність кислотосупресивної терапії за ураження слизової оболонки шлунка різного ступеня тяжкості з використанням препарату групи ППІ “Омепразол” у дозах 2 мг/кг та 4 мг/кг в комплексній схемі лікування коней за синдрому виразки шлунка, що сприяло зниженню інтрагастральної кислотності, на це вказувало

зростання показника рН, і зниженню ступеня тяжкості ерозивних уражень шлунка.

Практична цінність результатів та висновків роботи і рекомендацій до їх використання полягає у застосуванні обґрунтованих показників гастроскопії та гістологічного дослідження біоптатів, рН-метрії шлункового вмісту в коней залежно від ступеня градації ураження слизової оболонки шлунка у спортивних (англійська чистокровна, українська верхова) та упряжних (торійська, гуцульська) порід коней.

Експериментально обґрунтовано ефективність застосування препарату групи ІПП «Омепразол» у дозах 2 мг/кг та 4 мг/кг для лікування коней за синдрому виразки шлунка, залежно від ступеня ураження, що сприяє відновленню фізичних показників тварини та працездатності.

Результати досліджень використовуються в науковій роботі та навчальному процесі під час вивчення дисциплін «Клінічна діагностика хвороб тварин», «Медицина внутрішніх хвороб великих тварин» на кафедрах закладів вищої освіти України: Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького, Білоцерківського національного аграрного університету, Дніпровського державного аграрно-економічного університету, Одеського державного аграрного університету, Поліського національного університету, Подільського національного університету, Полтавської державної аграрної академії.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації не викликає сумніву. Обґрунтованість експериментальних даних підтверджується використанням клінічних, гематологічних, біохімічних, функціональних, гістологічних, ендоскопічних, морфологічних і статистичних досліджень; достатньою кількістю виконаних експериментів, вірогідність яких підтверджується первинною документацією.

Матеріали та методи досліджень, що використані дисертантом для вирішення поставлених завдань, відповідають меті роботи і дають можливість одержати обґрунтовані дані. Результати досліджень опрацьовані статистично, зведені у таблиці, узагальнені і детально проаналізовані. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації та її вірогідність підтверджується:

- високим методичним рівнем поставлених експериментів, логічністю та послідовністю виконання низкою досліджень;
- адекватністю вибраних методів досліджень поставленій меті й завданням;
- достатньою для одержання вірогідних даних кількістю коней, які були залучені до експерименту;
- математичною обробкою одержаних результатів, що дало можливість встановити їх вірогідність.

На основі вищенаведеного, робимо висновок, що ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і практичних рекомендацій дисертації, які витікають із результатів досліджень є достатньо високим.

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях. Результати дисертаційного дослідження, в тому числі й основні наукові положення роботи, повністю висвітлені в 8 наукових працях (зокрема, 4 – у наукових фахових виданнях України, 1 – у періодичних наукових виданнях іншої держави, що входить до складу Європейського Союзу, 3 – у матеріалах і тезах конференцій). Основні результати доповідались, обговорювались і були схвалені на 4 міжнародних, державних наукових і науково-практичних конференціях.

Оцінка матеріалів дисертації, її методичний рівень і ступінь завершеності. Дисертація написана і оформлена відповідно до чинних вимог, що ставляться до таких робіт, відповідає зазначеній меті і завданням дослідження та містить усі основні структурні елементи. Зокрема, в анотації, українською та англійською мовами, висвітлено зміст та основні результати

дослідження, зазначено елементи наукової новизни та практичного значення, ключові слова. Подано список 8 опублікованих праць за темою дисертації із зазначенням частки особистої участі та наукового доробку здобувача.

Основна частина дисертації складається зі вступу, огляду літератури, розділу «Вибір напрямів досліджень, матеріал та методи виконання роботи», 3 розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення результатів досліджень, висновків та пропозицій виробництву, списку використаних джерел і 12 додатків. Основний текст дисертації викладено на 185 сторінках комп'ютерного тексту, ілюстровано 20 таблицями та 44 рисунками. Список використаних джерел містить 251 найменувань, у тому числі 230 – латиницею.

Вступ викладено на 7 сторінках і включає: обґрунтування вибору теми дослідження, мету і завдання, методи дослідження, наукову новизну та практичне значення, особистий внесок здобувача, апробацію результатів дисертації, публікації, структуру та обсяг дисертації.

За обґрунтування вибору теми дослідження дисертантом проведено аналіз даних щодо поширення патології шлунково-кишкового тракту у коней, зокрема, синдрому виразки шлунка (EGUS) у деяких порід. Акцентовано також увагу на сучасних досягненнях щодо вивчення патогенетичної ланки кислотозалежної природи синдрому виразки шлунка, зокрема порушення рівноваги між хлоридною кислотою, пепсином, органічними кислотами та бікарбонатом і слизом. Окреслено дискусійні та невирішені питання теоретичного і практичного характеру, які лягли в основу представленої роботи.

У вступі чітко і грамотно сформульовано мету і завдання, об'єкт і предмет досліджень, наукову новизну і практичне значення одержаних результатів та представлено особистий внесок здобувача, апробацію матеріалів дисертації. Особистий внесок здобувача є достатнім для того, щоб кваліфікувати роботу як самостійне, оригінальне наукове дослідження.

Дисертаційна робота виконувалась у межах програми з підготовки доктора філософії (2018–2022 рр.) та є частиною науково-дослідної роботи кафедри внутрішніх хвороб тварин та клінічної діагностики Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького “Сучасні методи діагностики незаразної патології сільськогосподарських і домашніх тварин, розробка методів лікування та засобів превентивної терапії з використанням інноваційних технологій для збереження їхнього здоров’я та забезпечення продуктивності” (номер державної реєстрації 0116U004254, 2016–2020 рр.) та “Діагностика, лікування і профілактика внутрішньої патології тварин з використанням інноваційних технологій” (0121U110077, 2021–2025 рр.), у яких дисертант був виконавцем окремих підрозділів.

Наукова новизна і практичне значення дисертації викладені лаконічно і об’єктивно, на підставі аналізу результатів власних досліджень і підтверджені відповідними нормативними документами (акти впровадження результатів роботи у ветеринарну практику, картки зворотного зв’язку).

Розділ «Огляду літератури» викладений на 19 сторінках (ст. 28–47) і включає 6 підрозділів. В огляді літератури висвітлено ключові питання поширення синдрому виразки шлунка у коней, патогенетичних механізмів, інформативності інвазивних методів діагностики та сучасних алгоритмів лікування на різних стадіях ураження слизової оболонки шлунка. На підставі глибокого аналізу новітніх даних автором визначено перспективні напрями вирішення проблемних питань, які потребують додаткового дослідження і наукового доповнення. Огляд літератури написаний грамотно, логічно і послідовно, на достатньому науковому та методичному рівнях. Дисертант добре володіє матеріалом, є обізнаним із пріоритетними напрямками наукових досліджень у біології та медицині, має навички роботи з науковою літературою.

Розділ 2 „Вибір напрямів досліджень, матеріал та методи виконання роботи” (ст. 48–60). У даному розділі дисертантом детально описані етапи проведених досліджень, описано клінічні, гематологічні, ендоскопічні та патоморфологічні методи діагностики коней за синдрому виразки шлунка, обґрунтовано виконання рН-метрії шлункового вмісту та аналіз систематизації даних за тяжкістю та кількістю уражень СОШ, який класифікується залежно від ступеня (0–4). А також подано клініко-експериментальне обґрунтування застосування кислотосупресивної терапії із застосуванням перепарату групи ІПП “Омепразол” коням, хворим на EGUS у дозі 2 мг/кг та 4 мг/кг.

Дотримуючись методичної і логічної послідовності, дисертант розробив схеми проведення експериментальних і клінічних досліджень на конях в першому етапі (n=109), другому – (n=50), третьому – (n=25). Методично правильно вибраний підхід щодо розв’язання мети і завдань досліджень та застосування адекватних методик досліджень, як сучасних, так і класичних, дозволив отримати об’єктивний науковий матеріал. Слід зауважити, що методологічно вірно проведений комплекс клінічних, макроморфологічних, функціональних (рН-метрія), інструментальних (зокрема, ендоскопії), гематологічних, біохімічних, гістологічних і статистичних досліджень, забезпечив отримання об’єктивних даних, що сприяло глибокому розкриттю основних положень дисертації і свідчить про добре виокреслену концепцію роботи.

Основну частину роботи, що висвітлює результати досліджень (ст. 61–129), представлено трьома розділами та їх підрозділами, які відображають послідовну реалізацію поставлених завдань.

У розділі 3 дисертації «Результати диспансеризації спортивних та упряжних порід коней» (ст. 61–88) дослідження спрямовані на проведення диспансеризації коней спортивних та упряжних порід, аналіз умов їх утримання, тренінгу та порівняльний скринінг двох видів раціонів годівлі (розділ 3.1.1 і 3.1.2).

На етапі диспансеризації, проведено дослідження кислотності шлункового вмісту методом експрес рН-метрії (розділ 3.2) для виявлення ризиків, пов'язаних із появою синдрому виразки шлунка в коней. Встановлено виражену гіпоацидність середнього показника рН відібраних зразків на 60 та 180 хв після згодовування сіна люцерни та гранульованих кормів "Монокальцій" порівняно із показником помірної гіпоацидності серед коней, що згодовувалися сіном окультурених сінокосів та фуражного вівса, внаслідок чого посилюється ефект буферизації, знижується кислотність вмісту шлунка за згодовування кормів з високим вмістом кальцію.

На підставі результатів диспансеризації проведений аналіз дослідження клінічного стану та гематологічних показників коней спортивних (АЧ, УВП) та упряжних (торійська, гуцульська) порід в залежності від віку, статі, інтенсивності фізичних навантажень (3.3–3.5). Встановлено порушення умов годівлі та утримання в 26,6 % тварин, недостатню вентиляцію приміщення, згодовування малої кількості кормів, легкобродильних плодів. За клінічного дослідження виявлено симптоми захворювання дихальної системи – 9,1 %, шлунково кишкового тракту – 21,9 %. Серед інших неспецифічних клінічних проявів реєстрували ознаки порушення апетиту – 17,4 %, зниження працездатності – 8,3 %, зміни волосяного покриву – 13,7 %, порушення прикусу – 26,6 %. За анамнестичних даних у 28,4 % коней реєструвалися випадки колік з різним ступенем больових синдрому, у 8,2 % рецидиви діареї та зміни поведінки у 11,9 % упродовж року перед початком дослідження. Дослідженням крові встановлено відмінності морфологічного складу крові у коней спортивних та упряжних порід, їх зміни в умовах різної інтенсивності фізичних навантажень (тренінг, рекреаційна їзда, робота в упряжі). У коней в тренінгу встановлено вищі показники кількості еритроцитів на 11,3 %, гематокритної величини на 9,5 % та вмісту гемоглобіну на 8,7 %, вищі індекси «червоної» крові (*MCV*, *MCH*, *MCHC*) порівняно з кінями у рекреації. У 17,9 % коней УВП та торійської порід виявлена олігохромемія, а у 12,8 % вона поєднувалася з олігоцитемією, що вказує на ознаки розвитку анемії. При

біохімічному дослідженні сироватки крові коней встановлено відмінності щодо активності ензимів АсАТ, АлАТ, ЛФ, рівня альбумінів, сечовини та креатиніну між упряжними та спортивними породами коней. Водночас, встановлено зміни біохімічних показників сироватки крові у коней в умовах тренінгу, зокрема зростання рівня загального протеїну, альбумінів, сечовини та креатиніну.

У розділі 4 «Синдром виразки шлунка у коней» (89–118) представлена низка результатів клініко-експериментальних досліджень щодо вивчення поширеності, клінічного прояву, структурних змін слизової оболонки за ерозивно-виразкових уражень шлунка, запалення залозистого відділу шлунка із різним характером ураження.

За результатами гастроскопії синдром виразки шлунка реєструвався у 31,2 % коней торійської породи, 33,3 % – гуцульської. Взимку у 53,3 % – англійської чистокровної та 46,1 % коней української верхової породи, влітку (під час посиленого тренінгу) – у 64,2 % коней. У 88 % коней, хворих на EGUS, ділянки ураження візуалізувалися на слизовій оболонці беззалозистого відділу шлунка (в зоні складчастого краю малої (68 %) та великої (16 %) кривини шлунка). Ділянки ураження проявлялися поверхневими нашаруваннями та зміною іктеричністю поверхні СОШ у 27,2 % коней, поодинокими 1–3 дефектами слизової оболонки беззалозистого шлунка у 36,1 % коней, множинними, дифузними ерозивно-виразковими ураженнями – 24 % та дифузною ділянкою гіперемії беззалозистого шлунка у 4 % тварин. У 20 % коней виявлено пошкодження залозистого відділу, що характеризувалися перебігом з ознаками функціональних та структурних порушень СОШ, почервоніння, кровотечі, пілоричної у 16 % та фундальної – 4 % зони залозистого шлунка.

У 57,1 % коней, хворих на EGUS, виявлено ознаки незадовільної вгодованості, порушення апетиту, абдомінальний дискомфорт, зниження працездатності, зміни волосяного покриву, ознаки стереотипної поведінки, порушення прикусу, епізодичність колік та діарея.

Встановлено зміни гематологічних показників у коней за ураження СОШ 3–4 ступенів, що супроводжувались ознаками розвитку в них нормоцитаріної, гіпохромної анемії, лейкоцитозу, тромбоцитопенії. Встановлено зменшення кількості еритроцитів на 14,3 %, вмісту гемоглобіну на 15,7 %, гематокритної величини на 19,5 %, показників індексів « червоної» крові *MCV* на 8,9 %, *MCH* на 11,5 % та *MCHC* на 4,3 %, кількості тромбоцитів на 38,4 % порівняно з кіньми без виявлених уражень слизової оболонки шлунка. Кількість лейкоцитів у дослідних коней була вищою на 40,1 % порівняно з показником контрольної групи.

Згідно узагальнення результатів мікроскопічної оцінки відібраних біоптатів, досліджено гістоморфологічні характеристики, встановлені структурні та функціональні зміни залозистого та беззалозистого шлунка за ураження різної тяжкості, зокрема виявлено мікрорельєф ульцеризованої поверхні з ознаками руйнування, десквамації структури покривного епітеліального шару, гіперсекрецію слизу апікальними мукоцитами.

У розділі 5 (ст. 119–129) висвітлені клініко-експериментальні результати дослідження кислотосупресивної дії препарату “Омепразол” у дозах 2 мг/кг та 4 мг/кг упродовж 21 доби при лікуванні коней, хворих на синдром виразки шлунка різного ступеня тяжкості. Результатами дослідження встановлено, що кислотосупресивна терапія за дози препарату 2 мг/кг сприяє зниженню інтрагастральної кислотності на 42 % – 1 доба, 57 % – 5 доба, 59 % – 10 доба та 57 % на 21 добу відносно показника контролю. У коней в умовах задавання препарату у дозі 4 мг/кг встановлено більш виражений ступінь інгібування інтрагастральної кислотності на 58 % – 1 доба, 100 % – 5 доба, 90 % – 10 доба, 81 % на 21 добу відносно показника контролю.

За повторного гастроскопічного дослідження після лікувального періоду у коней I дослідної групи встановлено повну ремісію ділянки ерозивних уражень слизової оболонки шлунка легкого ступеня (1–2) та відновлення її структури. Застосування препарату “Омепразол” коням II дослідної групи сприяє ремісії ділянки виразкового ураження слизової оболонки шлунка,

зниженню чисельності дефектів, відсутності ознак гіперемії та кровотечі, зростанню кількості еритроцитів на 9,4 %, вмісту гемоглобіну на 8,7 %, показників *MCV* на 4 %, *MCH* на 8,8 % та *MCHC* на 4 %, кількості тромбоцитів на 80 % відносно показників до лікування. Водночас, після лікування коней знижується кількість лейкоцитів у крові на 25,4 % відносно показника до лікування.

Запропонований алгоритм лікування коням, хворим на синдром виразки шлунка, сприяло зниженню поширеності та кількості коней з ознаками порушення апетиту, працездатності, абдомінального дискомфорту із 48 % на початку терапії до 20 % після лікування.

Розділ 6 «Узагальнення результатів досліджень та їх аналіз» (ст. 130–149). У цьому розділі дисертантом проведено глибокий аналіз та обговорення одержаних результатів власних досліджень. Розділ побудований логічно, матеріал викладено професійно, грамотно, що характеризує здобувача як всебічно підготовленого та ґрунтованого науковця.

Висновки (ст. 150–152) нараховують 12 пунктів. Вони повністю ґрунтуються на результатах власних досліджень та їх теоретично обґрунтованих узагальненнях. Відповідають меті, завданням і змісту роботи, сформульовані чітко, логічно і лаконічно.

Пропозиції виробництву (ст. 153–154) складають 3 пункти, у яких дисертант задекларував свої здобутки. Вони базуються на обґрунтованості клініко-експериментальних досліджень, достовірності та доказовості їх результатів, широкій апробації в умовах виробництва та відповідній нормативній базі.

Список використаних джерел нараховує 251 найменування, в тому числі 230 – латиницею (ст. 154–184). Використана література органічно поєднується з напрямком досліджень.

Додатки займають 12 сторінок. У цьому розділі дисертантом представлено копії своїх здобутків, а саме: акти про впровадження, картки зворотного зв'язку.

В цілому аналіз змісту дисертації свідчить, що вона виконана на актуальну тему, на достатньо високому науково-методичному рівні та є завершеною, виходячи із її мети і завдання, методології виконання, способів і методів їх досягнення, об'єктивності та достовірності результатів, на підставі яких сформульовані відповідні висновки і пропозиції виробництву. Під час аналізу дисертаційної роботи не виявлено ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, текстових запозичень чи інших порушень доброчесності автором.

Дискусійні положення і зауваження до дисертації. Аналіз змісту дисертації свідчить, що вона виконана на достатньо високому науково-методичному рівні. Необхідно зазначити, що об'єктивний, науковий виклад матеріалів роботи гармонійно пов'язаний із суб'єктивними ставленнями до них з боку автора дисертації. Поряд з аргументованими, безперечними положеннями трапляються твердження, які потребують при захисті додаткового уточнення, зокрема:

– Уточніть, чи залежить виникнення синдрому виразки шлунка у коней від їх фізіологічного стану: кобили – під час вагітності, після вижеребки; мерини – після кастрації. Чи зустрічається цей синдром у лошат?

– Поясніть вираз «абдомінальний дискомфорт», як він проявлявся у коней клінічно? Поясніть вираз «стереотипна поведінка», «виразковий анамнез»?

– За анамнестичними даними у третини дослідних коней синдром виразки шлунка проявлявся кольоковим кризом. Якими чинниками він був спровокований? Чи виявляли Ви залежність виникнення болю у коней щодо годівлі (відразу після годівлі або через деякий час), можливо не залежав від прийому кормів, натще? Та після прийому яких кормів виникав больовий синдром?

– В гуманній медицині одним із основних етіопатогенетичних чинників виникнення виразки шлунка є бактерія *Helicobacter Pylori* та використання дослідження її як маркера ранньої діагностики патології шлунка у людей. Як

на Вашу думку, чи доцільні такі підходи щодо діагностики коней, хворих на EGUS?

– Поясніть, з чим пов'язаний вищий рівень глюкози та креатиніну в сироватці крові коней АЧ і УВП, порівняно з гуцульською та торійською породами?

– Уточніть, який відсоток дослідних коней виявляли з рецидивами синдрому виразки шлунка та яка їх була частота виникнення?

– Прошу уточнити, які є фізіологічні показники норми білірубіну в коней, чи різняться вони в порідному аспекті? Згідно літературних даних (Головаха В.І. – 4–14,5 мкмоль/л). Згідно цих даних, у більшій частини дослідних коней – гіпербілірубінемія. З чим пов'язана?

– Чи виявляли анемічність слизових оболонок у тварин зі ступенем 4 ураження СОШ? Як клінічно проявлялась анемія в цій групі тварин при наявності мікрокровотечі?

Розкриття даних питань при захисті дисертації дасть можливість на основі теоретичного обґрунтування глибше висвітлити науковий напрямок, практичну цінність даної роботи і, особливо, всебічну обізнаність автора з питань виконання та оформлення дисертаційної роботи.

Суттєвих зауважень до тексту дисертаційної роботи та виконаних досліджень немає. Разом з тим, слід звернути увагу на поодинокі технічні помилки, які пов'язані з оформленням роботи, а також орфографічні неточності, невдало побудовані речення, зокрема:

– за оформлення роботи рекомендовано підпис рисунків виділяти жирним шрифтом;

– у тексті роботи, зокрема в розділах, що висвітлюють результати власних досліджень, часто трапляються розриви речень демонстрацією рисунків або таблиць, що до певної міри перериває зміст таких речень;

– у списку опублікованих праць здобувача бажано було б вказати Doi;;

– скорочена аббревіатура деяких назв (НПЗП, ПЛР, ДНК, АКТГ) не вказана в переліку умовних позначень;

– термін «популяція коней» не завжди коректний по тексту, якщо це стосується кількості тварин, то можливо використовувати вираз «поголов'я коней»;

– стор. 23, фраза «.....вивченню питання захворюваності слизової оболонки» доречно було б замінити на «.....вивченню питання ураження або пошкодження слизової оболонки»;

– термін «продуктивність коней» бажано було б замінити на «працездатність коней»; не коректний вираз «гастрит залозистого шлунка» – «запалення залозистого шлунка», оскільки вказуються патоморфологічні зміни в СОШ;

– стор. 30, не коректний вираз «....браком залоз.....», на нашу думку краще було б «...недостатньою кількістю залоз..»;

– стор. 54, ви вказуєте в таблиці 2.1 норму температури у коней – 36,5–39 °С, чи це є результати власних досліджень, якщо з літературних джерел, то потрібно було б вказати посилання;

– стор. 72, вираз «.....пальпаторно...» бажано було б замінити на «поверхневою пальпацією»; стор. 74, вираз «слабкість тварин....» на «....швидка втомлюваність або непереносимість фізичних навантажень.....»;

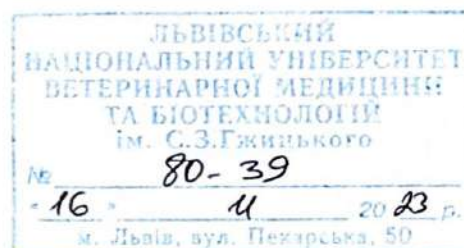
– табл. 3.7, показник ЛФ, потрібно уточнити чи є вірогідна різниця між кіньми УВП та торійською породою?

Однак, наявні окремі зауваження не є принциповими і не зменшують наукової цінності та проблемного значення виконаної роботи. Сподіваємось, що висловлені оцінки та побажання сприятимуть подальшому науковому вдосконаленню дисертанта.

Загальний висновок на дисертацію. Аналіз дисертації дає підстави для висновку про те, що дисертаційна робота Стефаника Остапа Васильовича на тему: «Синдром виразки шлунка у коней: поширення, діагностика, лікування», за змістом, актуальністю, науковою новизною та ступенем обґрунтованості висновків і пропозицій є завершеною науковою працею, відповідає галузі знань 21 «Ветеринарія», за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина»,

вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеню доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її автор заслуговує присудження освітньо-наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 21 «Ветеринарія» та спеціальності 211 «Ветеринарна медицина».

Офіційний опонент,
кандидат ветеринарних наук,
доцент кафедри пропедевтики та медицини
внутрішніх хвороб тварин і птиці
ім. В.І. Левченка
Білоцерківського національного
аграрного університету

О.В. Піддубняк

Начальник відділу документообігу
і кадрового забезпечення

О.М. Юрченко